

PROTECȚIA DREPTULUI LA UN MEDIU SĂNĂTOS ÎN JURISPRUDENȚA CEDO

Lucreția DOGARU[□]

ABSTRACT: Atât la nivel mondial cât și la nivel european și național, necesitatea recunoașterii unui drept uman nou și fundamental, dreptul la un mediu sănătos și echilibrat ecologic, s-a prefigurat treptat.

Principala problemă care interesează este în ce măsură indivizii pot invoca dreptul subiectiv la un mediu sănătos, cu obligația corelativă ce revine statelor în fața unui organ jurisdicțional internațional.

Dreptul la mediu a fost consacrat în jurisprudența europeană „prin ricoșeu”, adică prin interpretarea extensivă a domeniului de aplicare a unor drepturi prevăzute expres de dispozițiile Convenției. Cu toate că nu există nici o prevedere în cadrul Convenției și în protocoalele sale adiționale care să facă referire în mod expres la dreptul la un mediu sănătos și echilibrat ecologic, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a recunoscut atât prin intermediul jurisprudenței sale cât și a Comisiei Europene, că anumite tipuri de deteriorări ale mediului cu consecințe grave pentru indivizi, sau chiar eșecul autorităților publice de a furniza informații despre riscurile ecologice și la care indivizii sunt expuși, pot constitui o încălcare a altor drepturi protejate de Convenție, ca de exemplu dreptul la viață, consacrat de Art. 2 din Convenție, dreptul la respectarea vieții private și de familie, consacrat de Art. 8(1),¹ ori dreptul la proprietate, stipulat în Art. 1 din Protocolul Adițional nr. 1 la Convenție.

CUVINTE CHEIE: dreptul la un mediu sănătos, jurisprudența CEDO, dreptul la viața privată și de familie, responsabilitate statală, obligație pozitivă

CLASIFICARE JEL: K32

[□] Profesor universitar doctor, Facultatea de Științe Economice, Juridice și Administrative, Universitatea „Petru Maior”, Tîrgu-Mureș, România.

¹ A se vedea, M. Déjeant – Pons, M. Pallemarts, *Human rights and the Environment*, published by Council of Europe, 2001, pp. 15

1. Aspecte privind consacrarea dreptului la un mediu sănătos în dreptul comunitar

Tratatele comunitatii nu prevăd în mod expres dreptul la un mediu sănătos sau la calitatea vieții. În apărarea unor astfel de drepturi fundamentale, Curtea Europeană de Justiție s-a inspirat frecvent din tradițiile constituționale comune ale statelor membre ale Uniunii precum și din tratatele internaționale la care acestea au contribuit sau la care sunt parte. Tratatul cheie în acest sens îl constituie Convenția Europeană a Drepturilor Omului².

Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene din 2001, stabilește la art. 37 referitor la protecția mediului că, un nivel înalt de protecție a mediului și de îmbunătățire a calității trebuie să fie integrată în politica Uniunii Europene și să fie garantate potrivit principiului dezvoltării durabile. Aceste prevederi au fost criticate însă de către Parlamentul European, pe motiv că nu acordă indivizilor un drept la un mediu curat³.

Până la Actul Unic European, nu au existat prevederi exprese și clare în cuprinsul Tratatelor referitoare la protecția mediului, principala activitate a Comunității fiind dirijată inițial, către construirea pieței interne iar atunci când erau adoptate directive, erau invocate ca temei juridic Preambulul Tratatului de la Roma precum și art. 2 din TCE. Primele acte ale instituțiilor comunitare pentru protecția mediului au fost adoptate la sfârșitul anilor '60, iar ca urmare a Consiliului European de la Paris, în 1972, au fost elaborate programe de acțiune succesive, bazate pe probleme ecologice⁴.

Activitatea de legiferare a continuat după prima Conferința mondială despre mediu din 1972 de la Stockholm, precum și ca urmare a Conferinței privind mediul și dezvoltarea de la Rio de Janeiro din 1992, fiind în vigoare peste 200 de instrumente juridice specifice legislației secundare, conform Comisiei Europene⁵.

În dreptul european sunt consacrate norme generale distincte pentru protecția mediului, spre exemplu, în Titlul XVI (XIX) intitulat „Protecția Mediului” a Tratatului instituind Comunitatea Europeană, semnat la Roma, la 25 martie 1957.

Ținând cont de existența unor situații diferite în regiunile Uniunii, politica de mediu pune un accent deosebit pe un nivel ridicat de protecție și conservare durabilă, astfel încât obiectivul principal urmărit îl constituie „adoptarea de măsuri adecvate, care să asigure eficiența necesară în acțiunea de combatere a poluării”⁶.

² Astfel s-a dispus în Cauza./1973, -*Nold v. KG v. Comisia*, hot. din 1974. De asemenea, art. 6, Titlul I al Tratatului de la Maastricht stabilește „obligația Uniunii Europene de a respecta drepturile fundamentale, așa cum acestea sunt garantate de Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și așa cum acestea rezultă din tradițiile constituționale comune ale Statelor Membre, ca principii generale ale dreptului comunitar.”

³ **M. Sukin, D. M. Ong, R. Wight**, *Sourcebook on Environmental Law*, Ed. Routledge Cavendish, 2001, pp. 851.

⁴ A se vedea, **T. Ștefan, B. Andreșan-Grigoriu**, *Drept comunitar*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, pp. 694.

⁵ Comisia Europeană, *Towards Sustainability*, J. Of. C 138, 1993, p. 11; **L. Kramer**, *Focus on European Environmental Law*, ediția a II-a, Ed. Sweet and Maxwell, Londra, 1997, pp. 26

⁶ Pentru detalii, **D. Mazilu**, *Dreptul comunitar al mediului*, ediția a 3-a, Ed. Lumina Lex, București, 2008, pp. 14-15

Protejarea și asigurarea unui mediu de viață sănătos la nivelul Uniunii Europene s-a realizat astfel cum am precizat, în mod succesiv, nu numai la nivel legislativ ci și prin programe de mediu fiind elaborate în acest sens, Programul al V-lea de acțiune pentru mediu al Comunității Europene și Programul pe perioada 2001-2010 intitulat „Viitorul nostru, alegerea noastră” ,având în vedere problematici legate de schimbările climatice, biodiversitatea, protejarea mediului și sănătatea etc.⁷

Potrivit literaturii de specialitate⁸, poluarea transfrontaliera a factorilor de mediu, încălzirea globală și pericolele nucleare care amenință viața și sănătatea umană, constituie probleme de dimensiune internațională și care reprezintă în prezent o problemă ce necesită un răspuns și soluții unitare la nivel internațional.

În 1972 a fost adoptată Declarația de la Stockholm de către Conferința privind mediul, document ce cuprinde principiile de mediu, în cadrul cărora se regăsește și principiul privind dreptul popoarelor la o viață sănătoasă, în armonie cu natura. În 1992, Conferința Națiunilor Unite asupra Mediului și Dezvoltării a condus la adoptarea Declarației de la Rio privind Mediul și Dezvoltarea ce cuprinde 27 de principii referitoare la dezvoltarea durabilă și necesitatea unui mediu de calitate, sănătos⁹.

Pe plan internațional, relația dintre drepturile omului și dreptul la un mediu sănătos este analizată din mai multe perspective. Potrivit unor autori¹⁰, există 3 orientări principale astfel: opinia potrivit căreia nu există drepturi ale omului fără dreptul la un mediu sănătos; o altă opinie consideră dreptul la mediu ca un drept care deja există, precum și orientarea care admite existența dreptului la un mediu sănătos ce derivă din alte drepturi ale omului (cum ar fi, dreptul la viață, la sănătate, dreptul de a fi informat)¹¹.

Recunoașterea faptului că drepturile omului au legătură și cu respectarea mediului a fost subliniată și în Raportul intitulat Drepturile Omului și Mediul, raport ce apreciază că prejudiciul cauzat mediului are un efect direct asupra exercitării anumitor drepturi, cum ar fi de exemplu, dreptul la viață și dreptul la sănătate.¹²

Notiunea de mediu sănătos presupune nu doar un mediu nepoluat, de calitate dar și un mediu echilibrat ecologic, astfel cum este stabilit în Proiectul Declarației Principiilor Drepturilor Omului și a Mediului, care recunoaște în mod expres importanța culturală și spirituală a mediului natural. Legătura specială dintre om și natură este prevăzută și în Carta

⁷ I. M. Aromes, *O nouă provocare – dreptul de a trăi într-un „oraș verde”*, Rev. Drepturile Omului nr. 2/2005, Ed. I.R.D.O., pp. 55.

⁸ M. Shaw, *International Law*, ediția a 5-a, Ed. Cambridge University Press, 2003, pp. 754.

⁹ A. Aust, *Handbook of International Law*, Ed. Cambridge University Press, 2005, pp. 330.

¹⁰ M. Fitzmaurice, *The Right of the Child to a Clean Environment*, în Southern Illinois University Law Journal, nr. 23/1999, pp. 611-656.

¹¹ D. Shelton, *Human Rights, Environmental Rights, and the Right to Environment*, în Stanford Journal of International Law, nr. 28/1991, pp. 105.

¹² N. Schrijver, F. Weiss, B. Sima, *International Law and Sustainable Development: Principles and Practice*, Ed. Martinus Nijhoff Publisher, 2004, pp. 389.

Lumii pentru Natură, care afirmă că „civilizația își are rădăcinile în natură și coexistența în armonie cu natura oferă oamenilor cele mai bune oportunități pentru dezvoltarea creativității. Din această perspectivă, conservarea naturii devine o condiție a bunăstării individului și necesită o dimensiune a drepturilor omului.¹³

2. Aspecte privind consacrarea dreptului la un mediu sănătos în Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Atat la nivel mondial cât și la nivel european și național, necesitatea recunoașterii unui drept uman nou și fundamental, dreptul la un mediu sănătos și echilibrat ecologic, s-a prefigurat treptat.

Sintagma „mediul înconjurător” nu se regăsește în cuprinsul Convenției Europene a Drepturilor Omului, cu atât mai puțin noțiunea de „drept la un mediu înconjurător sănătos”, astfel încât, s-ar putea spune, că dreptul la mediu înconjurător sănătos nu face parte din categoria drepturilor și libertăților pe care le generează¹⁴.

De asemenea, Convenția nu stabilește în mod direct dacă un individ are un drept la un mediu sănătos. De altfel, primele cauze privind mediul, înaintate Curții au avut la bază ideea potrivit căreia Convenția nu prevede dreptul la protejarea mediului sau a standardelor de calitate a mediului. De cele mai multe ori, Convenția a fost folosită ca și suport pentru numeroase cereri a căror obiect a fost acela de a asigura un nivel acceptabil de calitate al mediului¹⁵.

Principala problemă care interesează este în ce măsură indivizii pot invoca dreptul subiectiv la un mediu sănătos, cu obligația corelativă ce revine statelor în fața unui organ jurisdicțional internațional. Ceea ce se urmărește în ultimul timp de către organele Convenției este transformarea dreptului la un mediu sănătos într-un drept subiectiv aparținând Convenției. Precizăm faptul că, țările membre ale Consiliului Europei nu au adoptat un protocol adițional la Convenție care să prevadă și acest drept astfel cum au procedat cu alte drepturi fundamentale (dreptul la proprietate, la educație, la alegeri libere).

Dreptul la mediu a fost consacrat în jurisprudența europeană „prin rigoare”, adică prin interpretarea extensivă a domeniului de aplicare a unor drepturi prevăzute expres de dispozițiile Convenției¹⁶. Rezultă astfel că, atingerea dreptului la un mediu înconjurător sănătos nu poate fi invocată ca atare în fața Curții Europene, deoarece acesta nu este garantat *in terminis* de Convenție.

¹³ Astfel apreciază, M. Déjeant – Pons, M. Pallemarts, *Human rights and the Environment*, published by Council of Europe, 2001, pp. 20

¹⁴ A se vedea, C. Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2005, pp. 621

¹⁵ S. Wolf, N. Stanley, *Wolf and Stanley on Environmental Law*, Ed. Routledge Cavendish, 2003, pp. 481

¹⁶ F. Sudre, *La protection du droit à l'environnement par la Convention européenne des droits de l'homme*, Vol. Communauté européenne et environnement, colloque, Angers, octobre 1994, Documentation française, 1997, pp. 209.

Analizând jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului se poate observa că s-a pus în discuție încălcarea dreptului la un mediu sănătos în legătură cu alte drepturi fundamentale consacrate expres, precum dreptul la viață, dreptul la viață privată și de familie, dreptul la proprietate, dreptul la un proces echitabil, dreptul la libertatea de exprimare¹⁷.

Prin urmare, nu exista nici o prevedere în cadrul Convenției și în protocoalele sale adiționale care să facă referire în mod expres la dreptul la un mediu sanatos si echilibrat ecologic. Cu toate acestea, Curtea europeană a drepturilor omului a recunoscut atât prin intermediul jurisprudenței sale cât și a Comisiei Europene, că anumite tipuri de deteriorări ale mediului cu consecințe grave pentru indivizi, sau chiar eșecul autorităților publice de a furniza informații despre riscurile ce ar putea apărea în legătură cu mediul și la care indivizii sunt expuși, pot constitui o încălcare a altor drepturi protejate de Convenție, ca de exemplu dreptul la viața, consacrat de Art.2 din Convenție, dreptul la respectarea vieții private și de familie, consacrat de Art.8(1),¹⁸ ori dreptul la proprietate, stipulat în Art.1 din Protocolul Adițional nr.1.

3. Jurisprudența CEDO privind dreptul la un mediu sănătos

Alături de dreptul la viața, prevăzut de Art.2(1) al Convenției, dreptul la viața privată și de familie consacrat de Art.8(1) a fost cel mai frecvent folosit în cauzele ce implicau daunele aduse mediului prin poluare. Interpretarea evolutivă a Curții privind aceste concepte, a permis astfel ca multe daune produse mediului să cada sub înțelesul noțiunilor de „dreptul la viața” „viața privată” și acela de „viața de familie”.

Astfel, jurisprudența CEDO¹⁹, oferă modalități noi de a îmbunătăți protecția mediului prin extinderea conceptului de drepturi ale omului și prin crearea unei legături între aceste două noțiuni care au fost tratate separat.

Prin decizia *López-Ostra c. Spania*²⁰ din 1994, CEDO a deschis porțile în ceea ce privește protecția drepturilor omului împotriva poluării mediului. Această decizie constituie prima recunoaștere indirectă, prin constatarea încălcării Art.8 în contextul poluării, a existenței unui drept al omului la un mediu sigur și sănătos²¹. Hotărârea dată în această cauză a demonstrat o flexibilitate jurisprudențială precum și dorința juridică de a vedea încălcările privind mediul ca atingeri aduse drepturilor omului, intensificând astfel protecția legală a

¹⁷ Pentru detalii, C. Birsan, *op. cit.*, pp. 622.

¹⁸ A se vedea, M. Déjeant – Pons, M. Pallemarts, *Human rights and the Environment*, published by Council of Europe, 2001, pp. 15

¹⁹ Pentru detalii, A. Rest, *Improved Environmental Protection through an Expanded Concept of Human Rights*, Rev. Environmental Policy and Law, nr. 213/1997, pp. 27.

²⁰ Cauza *López-Ostra v. Spain*, cerere nr. 16798/90, hot. din 9 decembrie 1994.

²¹ A. Kiss, D. Shelton, *Manual of European Environmental Law*, Cambridge University Press, New York, 1993, pp. 42

victimelor poluării, oferindu-le totodată posibilitatea de a formula o cerere la CEDO prin invocarea art. 8, în legătură cu toate sursele de poluare.

Protecția dreptului la un mediu înconjurător sănătos, prin art. 8 din Convenție, privind dreptul la o viață privată, la viața de familie și la domiciliu are însă limitele sale. Astfel, într-o cauză²² în care reclamantul a susținut, pe temeiul acestui text, că amenajările urbane situate în sud-estul unei insule grecești au condus la „distrugerea mediului în care trăiesc”, instanța europeană a arătat că elementul esențial care permite să se determine dacă, în circumstanțele unei cauze, atingerile aduse mediului înconjurător constituie încălcarea unuia dintre drepturile garantate de para. 1 al art. 8 este existența unui efect nefast, produs asupra vieții private sau familiale a unei persoane, și nu simpla degradare generală a acestuia. Aceasta, deoarece nici art. 8 și nici o altă dispoziție a Convenției nu garantează, în mod specific, protecția generală a mediului înconjurător ca atare, iar reclamantul nu a pretins un nivel de gravitate suficient spre a fi luat în considerare, pe terenul art. 8 para. 2 din Convenție²³.

Curtea s-a pronunțat în numeroase cauze referitoare la respectarea dreptului la viață privată și de familie garantat de art. 8, cum ar fi cauza *Khatun și alții v. UK*²⁴ din 1998, în care reclamantul a adresat o plângere Curții din cauza tulburărilor cauzate de poluarea cu praf generată de construcțiile din zonă. În cauza, Curtea a respins cererile formulate și a acceptat susținerile celeilalte părți referitoare la bunăstarea publică.

În ceea ce privește țara noastră, aceasta a fost condamnată pentru prima dată de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în 2009, pentru nerespectarea dreptului la un mediu sănătos în cauza *Tătar v. România*²⁵ referitoare la impactul asupra mediului a unei tehnologii bazate pe cianura folosită în extracția aurului. Reclamantul invocă pasivitatea autorităților naționale care sunt responsabile de faptul că nu au luat măsurile necesare pentru a proteja sănătatea și mediul împotriva poluării, obligație prevăzută în art. 8 din Convenție, susținând totodată că nu a existat o consultare eficientă cu publicul înainte de începerea exploatării, precum și utilizarea unei tehnologii ce reprezintă un risc pentru viața lor și pentru mediu. Cu toate probele invocate de către Guvern în apărarea sa, Curtea constată că în cauza, reclamantul se plâng nu de existența unui act ci mai degrabă de o inacțiune, arătând că societatea a stat la originea accidentului ecologic din ianuarie 2000, ce a fost descris într-o manieră amplă de către presa internațională și care a constituit și obiectul unui raport al Uniunii Europene și al Națiunilor Unite.

Curtea apreciază că deși nu există o probabilitate causală, existența unui risc serios și substanțial pentru sănătatea și binele reclamantilor, impune Statului să își îndeplinească

²² Cauza *Kyrtatos v. Grecia*, cerere nr. 41666/1998, hot. din 22.05. 2003.

²³ *Idem*.

²⁴ Cauza *Khatun și alții v. UK*, hot. din 1 iulie 1998.

²⁵ Cauza *Tătar v. România*, cererea nr. 6702/01, hot. din 27 ianuarie 2009.

obligatia pozitivă de a adopta măsuri rezonabile și adecvate capabile să protejeze drepturile referitoare la respectarea vieții private și a domiciliului lor, precum și dreptul de a se bucura de un mediu sănătos și protejat. Curtea, concluzionează că autoritățile române au eșuat în îndeplinirea obligației de a evalua în prealabil și într-o manieră satisfăcătoare riscurile eventuale ale activității în cauză și de a lua măsurile adecvate și capabile să protejeze drepturile reclamantilor în ceea ce privește viața lor privată și domiciliul lor, precum și dreptul de a se bucura de un mediu sănătos și protejat. De asemenea, Curtea a mai stabilit că autoritățile naționale au eșuat în a-și îndeplini obligația de a informa populația orașului Baia Mare care se află astfel în imposibilitatea de a cunoaște eventualele măsuri de prevenire a unui accident similar sau măsurile care se impun într-un caz asemănător.

În Cauza *Branduse v. Romania*, din 2009, reclamantul executa o pedeapsa cu închisoarea în penitenciarul din Arad, invocând poluarea olfactivă foarte puternică provocată de groapa de gunoieră a orașului aflată lângă penitenciar, a cărei organizare și utilizare contraveneau legislației de mediu. Prin Hotărârea din 7 martie 2009, Curtea a considerat că art. 8 este aplicabil, chiar dacă sănătatea reclamantului nu a fost afectată, fiind în considerare durata în care a suportat poluarea respectivă, calitatea vieții i-a fost afectată de o manieră ce a dus la atingerea vieții sale private. Curtea a constatat că sunt responsabile autoritățile pentru nerespectarea obligațiilor privind procesul decizional, studiile de impact, lipsa de informație a publicului.

Art. 8 din Convenție a fost legat de problema mediului în multe cauze ce au implicat poluarea fonică. Curtea a interpretat conceptul de domiciliu în sensul că acesta include dreptul de a se bucura de pasnică folosință a locuinței, iar art. 8 oferă această protecție împotriva afectării vieții private și a domiciliului de zgomote sau tulburări²⁶. Amintim în acest context: Cauza *Arrondelle v. Regatul Unit*; Cauza *Powell & Rayner v. Regatul Unit* din 1990; Cauza *Baggs v. Regatul Unit*²⁷.

În Cauza *Taski și alții v. Turcia* din 2005, reclamantii invocă riscul pe care mina de aur din apropiere îl prezintă în acumularea de cianură ce poate persista zeci de ani, fapt ce le poate încălca dreptul la un mediu sănătos. Curtea a arătat în cauza că poluarea severă a mediului poate afecta bunăstarea persoanelor și îi poate împiedica să se bucure de casele lor, astfel încât să le afecteze negativ viața privată și de familie, constatând că statul a încălcat dispozițiile art. 8 din Convenție. Aceeași dispoziție este invocată și în Cauza *Giacomelli v. Italia*, din 2006, în care reclamanta invocă poluarea fonică și olfactivă produsă de o instalație de depozitare deseuri din apropierea orașului Brescia, fapt ce prezintă un risc permanent pentru sănătatea și locuința ei. Curtea a decis în cauza că, o casă este cadrul în care se dezvoltă viața privată și de familie, iar individul, în temeiul art. 8 are dreptul la respectul față de domiciliul

²⁶ A se vedea, **Ursula Kilkelly**, *A Guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights*, Human Rights Handbooks, No. 1, DGHR-Council of Europe, 2001, pp. 10.

²⁷ Pentru detalii, a se vedea, **Dinah Shelton**, *Human Rights and the Environment: Jurisprudence of Human Rights Bodies*, Background Paper, No. 2, Joint UNEP-OHCHR Expert Seminar on Human Rights and Environment, 14-16 January, Geneva

sau,adica nu doar la dreptul de a detine fizic o locuinta,dar si de liniste pentru a beneficia de acel spatiu.

Dreptul la mediu poate fi valorificat atat prin introducerea unei cereri care să aibă la bază art. 2 din Convenție precum și invocându-se art. 3, ca un element al dreptului la integritate fizică și sănătate²⁸.

În cauza *Oneryildiz v. Turcia*²⁹, Curtea s-a pronunțat asupra unei cereri privind respectarea dreptului la un mediu sănătos, cerere care a avut la bază art. 2 din Convenție.

Ingerințele semnificative aduse calității vieții și amenințarea vieții cauzată de activitatea autorităților publice pot constitui baza unei acțiuni formulate potrivit art. 2 din CEDO.

Astfel, amintim celebra Cauza *Guerra v. Italia*³⁰ din 1998, în care Curtea a decis că Guvernul care deținea informații despre circumstanțele care au creat un risc previzibil și iminent privind producerea unui prejudiciu asupra sănătății fizice și integrității fizice poate constitui o încălcare a art. 2.Reclamantii au probat faptul ca, prin emanațiile de substanțe nocive în atmosferă, activitatea desfășurată de fabrică constituie „un accident major care pune în pericol mediul”³¹. În mod clar faptul că prevederile Convenției se extind și asupra protecției integrității fizice.

Problema responsabilității statului ca urmare a eșecului de a informa publicul a apărut în cauza *LCB v. UK*³² din 1998.Această problemă a acțiunilor pe care statul este obligat să le ia în situația unor hazarde a mai constituit subiectul și altor decizii cum ar fi aceea privind cauza *McGinley și Egan v. UK*³³ din 1998. Atunci când anumite activități presupun riscuri ascunse în ceea ce privește sănătatea persoanelor, obligația de a furniza informații victimelor potențiale include atât întocmirea unor documente cât și proceduri specifice de acces la informație. O asemenea idee a responsabilității statului potrivit art. 2 din Convenție a fost reținută și în cauza *Osman v UK*³⁴ unde s-a arătat că orice autoritate publică ce știe de existența unui risc serios în ceea ce privește sănătatea și eșuează în a lua măsuri preventive fapt ce are drept consecință producerea de prejudicii unor persoane, va fi răspunzător pentru încălcarea art. 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Curtea Europeana a Drepturilor Omului,a recunoscut ca degradarea mediului poate implica acele prevederi ale Conventiei care protejeaza dreptul de proprietate al persoanei³⁵.

²⁸ A se vedea, **A. J. Bradbook**, IUCN Academy of Environmental Law Colloquium, IUCN Academy of Environmental Law, *The Law for Sustainable Development*, Cambridge University Press,2005, pp. 275.

²⁹ Cauza *Oneryildiz v. Turcia*, cerere nr. 48939/99, hot. din 18 iunie 2002.

³⁰ Cauza *Guerra v. Italia*, cerere nr. 14967/89, hot. din 19 februarie 1998.

³¹ Opinia concurentă a judecătorului Jambrek în cauza *Guerra v. Italia*, cit supra.

³² Cauza *LCB v. UK*, cerere nr. 23413/94, hot. din 9 iunie 1998.

³³ Cauza *McGinley și Egan v. UK*, cit. Supra.

³⁴ Cauza *Osman v UK*, cerere din 28194/95, hot. 28 decembrie 1998.

³⁵ A se vedea, **Brennan Van Dyke**, *Proposal to Introduce The Right to a Healthy Environment Into the European Convention Regime*, Virginia Environmental Law Journal, No.13/1994, pp.328.)

Art.1 din Protocolul Aditional No.1 al Conventiei,prevede ca:”*Fiecare persoana fizica sau juridica are dreptul la respectarea bunurilor sale*”Numeroase cauze au fost solutionate prin invocarea incalcarii acestor dispozitii,Curtea stabilind ca daunele cauzate de diverse forme de poluareau ca rezultat o scadere a valorii bunului obiect al dreptului de proprietate.

În cauza *Oneriyildiz v. Turcia*³⁶,din 2004, Curtea s-a pronunțat asupra unei cereri privind respectarea dreptului la un mediu sănătos, cerere care a avut la bază atat art. 2 din Convenție cat si art.1 din Protocolul No.1 la Conventie privind dreptul de proprietate.

4.Concluzii finale

Din punct de vedere al drepturilor omului, dreptul la un mediu sănătos si de calitate este un drept fundamental nou,a carui natura și caracteristica,nu se schimbă odată cu trecerea timpului sau ca urmare a modificărilor circumstanțelor.

Drepturile fundamentale ale omului fiind inalienabile , aceasta inalienabilitate se aplică și dreptului la un mediu sănătos.

Alaturi de dreptul la viata ,prevazut de Art.2(1) al Conventiei,dreptul la viata privata si de familie consacrat de Art.8(1) a fost cel mai frecvent folosit in cauzele ce implicau daunele aduse mediului prin poluare.Interpretarea evolutiva a Curtii privind aceste concepte,a permis astfel ca multe daune produse mediului sa cada sub intelesul notiunilor de „dreptul la viata” „viata privata” si acela de „viata de familie”.

In ciuda progresului realizat de Curte în ceea ce privește jurisprudența referitoare la mediul înconjurător și drepturile fundamentale ale omului, problema accesului direct la justitia europeana este încă una de actualitate. Astfel, un individ nu are posibilitatea de a introduce o cerere la CEDO decât după epuizarea tuturor căilor de atac interne, respectiv după ce a introdus plângeri la toate instanțele competente din statul său de origine. Această perioadă de timp și sistemul procedural complex a limitat în mod considerabil protejarea dreptului la un mediu sănătos.

³⁶ Cauza *Oneriyildiz v. Turcia*, cerere nr. 48939/99, hot. din 18 iunie 2002